

Titel: Verslag van Eurojust over drugshandel – Ervaringen en uitdagingen bij justitiële samenwerking

Datum: 13.4.2021

- De drugshandel blijft wereldwijd een **zeer lucratieve bedrijfstak**, waarin alleen al in de Europese Unie naar schatting **30 miljard euro** per jaar omgaat. Deze handel heeft een enorme weerslag op de samenleving – niet alleen op de gezondheidszorg, de overheid en de economie, maar ook op gebieden die indirect worden getroffen. Ook de rechtshandhaving en justitiële autoriteiten kunnen de sterke toename in het aantal drugszaken nauwelijks nog aan. Veel EU-lidstaten hebben de grootste moeite om voldoende middelen vrij te maken voor de bestrijding van georganiseerde misdaadgroepen die zeer flexibel en grensoverschrijdend opereren.
- Daar komt bij dat georganiseerde misdaadnetwerken die in Europa actief zijn, de open grenzen en de complexiteit van de vele verschillende rechtsstelsels in de EU uitbuiten. Om aan deze situatie aan te pakken, **werken justitiële autoriteiten** in de EU en daarbuiten **succesvol samen**, terzijde gestaan door **het Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust)**. In de komende jaren zal het aantal naar Eurojust doorverwezen zaken verder toenemen, iets waar qua planning rekening mee moet worden gehouden.
- In dit verslag wordt ingegaan op **ervaringen** die zijn opgedaan bij justitiële samenwerking in de bestrijding van drugshandel en op de **uitdagingen** die hieraan verbonden zijn. De gekozen **aanpak** behelst de selectie en analyse van een aantal geschikte zaken, waarbij geput is uit de praktijkervaring die tussen 2017 en 2020 is opgedaan met de ondersteuning bij drugshandelzaken (in totaal 1 838 zaken). De analyse van de praktijkgevallen is onderverdeeld in zes hoofdstukken.
- In het verslag komen voorbeelden aan bod van de bijstand die Eurojust verleent om problemen op te lossen bij zeven veelvuldig voorkomende kwesties: nieuwe psychoactieve stoffen (NPS) en (pre-)precursoren, samenwerking met derde landen (samenwerkingsovereenkomsten, contactpunten en informele samenwerking), gecontroleerde afleveringen, jurisdictiegeschillen, financieel onderzoek, opsporing en ontneming van vermogensbestanddelen, het Europees onderzoeksbevel en drugshandel in een digitale omgeving.
- Op basis van deze analyse en de praktijkervaring van Eurojust met justitiële samenwerking worden er in het verslag voorstellen gedaan voor en beschrijvingen gegeven van **beste praktijken** bij grensoverschrijdende onderzoeken. Het verslag bevat **conclusies** en **aanbevelingen** die als volgt kunnen worden samengevat.
 - De **inspanningen van de EU voor de aanpak van juridische problemen** met betrekking tot **nieuwe psychoactieve stoffen** en precursoren **moeten worden voortgezet en versterkt**. Zolang justitiële autoriteiten met operationele uitdagingen geconfronteerd blijven worden, is Eurojust de aangewezen organisatie om juridische ondersteuning te verlenen.
 - In veel drugshandelzaken is voortdurende en versterkte samenwerking met landen buiten de EU via de verbindingsfunctionarissen, contactpunten en andere netwerken of middelen van Eurojust van groot nut. Het is duidelijk dat dit **extra potentieel biedt voor nationale onderzoeken**. Gezien de recente EU-strategie voor de veiligheidsunie en de nieuwe EU-drugsstrategie voor 2021-2025 is Eurojust ingenomen met en groot voorstander van het voornemen de samenwerking met landen buiten de EU te bevorderen en te versterken, bijvoorbeeld door het sluiten van verdere samenwerkingsovereenkomsten, uitbreiding van het netwerk van contactpunten en bredere samenwerking met andere instellingen, agentschappen en netwerken.

- Met name bij zaken op het gebied van **grensoverschrijdende gecontroleerde aflevering** kan bijstand van Eurojust van toegevoegde waarde zijn. Zo kunnen nationale justitiële autoriteiten worden geholpen bij het overwinnen van obstakels die voortkomen uit het versnipperde juridische landschap in Europa, waarmee voor en tijdens de uitvoering van een gecontroleerde aflevering rekening moet worden gehouden. **Verdere harmonisatie en specifieke regeling van deze onderzoeksmaatregel op EU-niveau** verdienen overweging om de justitiële samenwerking op dit gebied te vergemakkelijken.
- Ter voorkoming van negatieve gevolgen bij parallelle onderzoeken, zoals “ne bis in idem”-kwesties, biedt Eurojust deskundig advies in zaken waar sprake kan zijn van **jurisdictiegeschillen**. Bij bepaalde zaken kan een **gezamenlijke aanbeveling (of een gezamenlijk verzoek)** een goede optie zijn voor het verkrijgen van onbevooroordeeld advies over de te volgen stappen.
- Financieel onderzoek en met name bevrozing, confiscatie en ontneming van vermogensbestanddelen spelen bij drugshandelzaken een essentiële rol, gezien het effect ervan op georganiseerde misdaadgroepen. Betrokken partijen worden aangemoedigd ten volle gebruik te maken van **bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen, financiële-inlichtingeneenheden** en andere netwerken. Eurojust verleent steun in alle fasen van het financieel onderzoek en bij de praktische uitvoering van **Verordening (EU) 2018/1805 inzake de wederzijdse erkenning van bevrozingsbevelen en confiscatiebevelen**.
- Het **Europees justitieel netwerk cybercriminaliteit (EJCN)** is een belangrijke partij en steunverlener bij de bestrijding van drugshandel die zich afspeelt op het darknet en op virtuele platforms of waarbij digitale communicatiemiddelen worden gebruikt. Aangezien voor dit soort onderzoeken, met name in grensoverschrijdende zaken, vaak speciale kennis nodig is op het niveau van zowel de rechtshandhaving als de justitiële autoriteiten, raadt Eurojust ook aan om bij zaken waar dit speelt, een beroep te doen op de **nationale contactpunten van het EJCN**.
- Bij bepaalde drugshandelzaken wordt het opzetten van een **gemeenschappelijk onderzoeksteam (GOT)** ten zeerste aangeraden. In tegenstelling tot wat vaak wordt gevreesd, kunnen justitiële autoriteiten probleemloos een GOT samenstellen, omdat **Eurojust in alle GOT-fasen ondersteuning biedt** en helpt bij de onderhandelingen over en het voorbereiden, opzetten, beheren en financieren van een GOT.
- Ondanks de veelbelovende en succesvolle resultaten die de **coördinatiecentra** van Eurojust boeken (bijvoorbeeld op dagen van gezamenlijke actie waarbij gelijktijdig en gecoördineerd aanhoudingen, huiszoekingen en inbeslagnemingen worden verricht), zijn nationale justitiële autoriteiten tot dusver terughoudend als het erom gaat te verzoeken om het opzetten van coördinatiecentra bij drugshandelzaken. Daarom **verzoekt Eurojust de justitiële autoriteiten, en moedigt ze aan, ruimer gebruik te maken van dit krachtige instrument op dit criminaliteitsgebied**.
- De **toegevoegde waarde van vroegtijdige doorverwijzing naar Eurojust** zorgt ervoor dat uiteindelijk meer aandacht wordt besteed aan de internationale dimensie van een nationale drugshandelzaak. Eurojust **moedigt autoriteiten die zich met grensoverschrijdende drugshandelzaken bezighouden, dan ook aan** zo spoedig mogelijk contact op te nemen met hun respectieve nationale leden om te bespreken welke mogelijkheden in de zaak in kwestie kunnen worden benut.